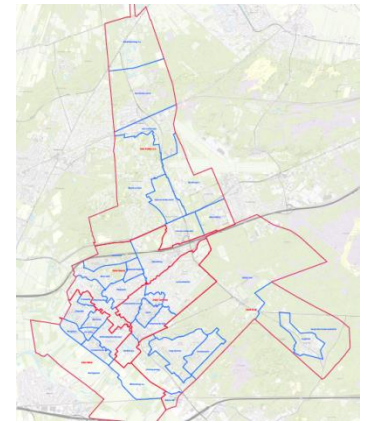

Samen maken we de eerste Zeister Omgevingsvisie

Toelichting participatieproces

De eerste versie van de Zeister Omgevingsvisie is in de maak. Een visie die inzoomt op alles wat te maken heeft met onze ruimte in Zeist. Van cultureel erfgoed tot woningbouw, van omgevingsveiligheid tot mobiliteit, en van gezondheid, cultuur en sport tot watervoorzieningen en leidingen in onze bodem.

Achtergrondinformatie; wat is een Omgevingsvisie?

Wat vinden we in Zeist van waarde in onze openbare ruimte? Wat moet er behouden en/of beschermd worden? Wat zijn typische karakteristieken van bepaalde buurten en wat betekent dat voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen? Welke maatschappelijke opgaven in de openbare ruimte komen op ons af? Wat zijn ontwikkelingen die we ambiëren?

Dit zijn vragen die beantwoord worden in dé visie van Zeist over onze ruimte: de Omgevingsvisie. Het is een visie die gaat over alles wat je praktisch hoort, ruikt, ziet en voelt in de openbare ruimte. Het gaat hierbij niet alleen om de 'harde' (materiële) kant van onze ruimte, zoals gebouwen, natuur of andere ruimtelijke ordeningsaspecten. Het gaat in de Omgevingsvisie ook om de 'zachte' (immateriële) kant; de wijze waarop we samenleven met elkaar. Een visie met oog voor bijvoorbeeld gezondheidsaspecten en ons cultureel erfgoed.

De kracht van de visie zit in:

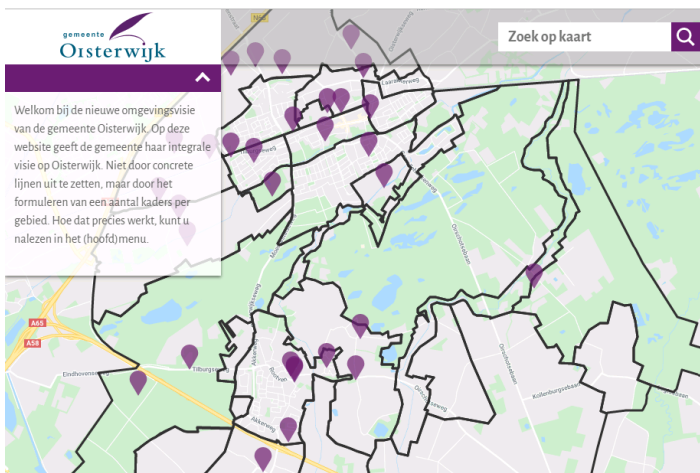
1. Het bieden van *overzicht* tussen al die diverse thema's met bijpassende waarden en ambities;
2. Het bieden van *inzicht* in de (al dan niet gewenste) ontwikkelingen voor de inrichting van onze ruimte;
3. Het biedt *vrijheid* aan initiatiefnemers voor hun initiatief, doordat de visie die gewenste inrichting aangeeft zonder specifiek te zijn in het wat en hoe precies. Het gaat om 'Ja mits', i.p.v. 'Nee, tenzij'.

De Zeister Omgevingsvisie is na vaststelling door de raad hét visiedocument op basis waarvan gesprekken met de samenleving worden gevoerd om onze ruimte te ontwikkelen passende bij een goed leven in Zeist.

Meer informatie over de visie, en de achterliggende reden waarom we als gemeente wettelijk verplicht zijn een visie op te stellen, is te vinden in Bijlage A.

Het resultaat

De Zeister Omgevingsvisie heeft de vorm van een digitale plattegrond van Zeist. Hoe dit digitaal eruit kan zien, staat hieronder afgebeeld (<https://omgevingsvisie-oisterwijk.nl/>).

In de plattegrond is informatie te vinden over:

1. De belangrijkste waarden per buurt. Zeist bestaat uit maar liefst ruim 30 buurten, verspreid over 5 wijken en gelegen in 5 kernen.

2. Daarnaast wordt aangegeven welke andere waarden, maar ook ambities, er gelden voor héél Zeist. Voortkomend uit thema's zoals de verduurzaming van energie. Er kan een tegenstrijdigheid zitten tussen waarden per buurt en waarden en ambities geldend voor heel Zeist. Het antwoordt hoe hiermee om te gaan, wordt niet gegeven in de visie. Wel worden ze geconstateerd om bewust van te zijn en hier als raad de juiste afweging in te maken bij toekomstige initiatieven van invloed op de inrichting van onze ruimte.

3. Verder wordt informatie verstrekt over de toekomstige ontwikkelingen in Zeist die van invloed zijn op de inrichting van onze ruimte.

Goed om te beseffen is dat de Zeister Omgevingsvisie niet bedoeld is om antwoorden te geven op vragen die open staan m.b.t. maatschappelijke/fysieke opgaven die heel Zeist aan gaan. Dat die vragen er zijn, en er al dan niet ambities over uitgesproken zijn door de raad, wordt wel benoemd in de visie.

Samen op waardenverkenning; het waarom

De focus van de Zeister Omgevingsvisie is op waardenniveau. Wat zien bijvoorbeeld inwoners, ondernemers, kerken, buurtverenigingen, welzijnorganisaties als belangrijkste waarden voor hun leefomgeving? Het doel is om met zo veel mogelijk stakeholders deze waarden te verkennen. Dit participatieproces biedt ruimte voor elk type perspectief op onze openbare ruimte.

Bestaande waardenoriëntatie; het begin is niet vanaf 0

Het opstellen van een Zeister Omgevingsvisie vraagt om meer dan alleen een gezamenlijke waardenverkenning. Het vraagt ook om een waardenoriëntatie vooraf. Er is immers veel informatie op allerlei thema's die iets te maken hebben met onze ruimte, denk aan bijvoorbeeld gezondheid, cultuur, duurzaamheid en landschap. Al deze bestaande informatie bevat waarden, ambities en ontwikkelingen over het leven in Zeist. Het zijn bouwstenen voor de Zeister Omgevingsvisie. Hieronder enkele van die bouwstenen op een rij:

- De Structuurvisie, de Brede Milieuvisie, de Centrumvisie, een visie op ons cultureel erfgoed, ons Gezondheids- en sportbeleid en onze Cultuurvisie;
- Uitkomsten proces 'Maaltijd van Zeist', te weten het Receptenboek, het Uitvoeringsprogramma en het Toekomstboek;
- De duurzaamheidsdoelstellingen en bijbehorende acties op weg naar energieneutraal Zeist 2050;
- Gebiedsvisies als: Utrechtseweg Noord, Stationsgebied Driebergen-Zeist en de WA Hoeve;
- Het lopende gebiedsvisietraject Dijnselburg;
- Lopende regionale projecten op thema's waarin Zeist haar positie aangeeft op regionale opgaven voor nu en de lange termijn, te weten onder andere in de 'Regionale Energie Strategie' en in het 'Regionaal Economisch Programma';
- Lopende lokale projecten, zoals de actualisatie van de Woonvisie en een nieuwe Mobiliteitsvisie;
- Het 'Vollenhove Vooruit' lange termijn ontwikkelplan.

Een aantal gemeenten heeft deze bouwstenen, vaak met hulp van participatie, eerst verzameld en laten vaststellen door de gemeenteraad in een zogenaamd 'Koers'- of 'Hoofdlijnen' document. Vervolgens dient dit document als de basis voor de Omgevingsvisie van deze gemeenten.

Aangezien de bouwstenen zoals hierboven genoemd nagenoeg ieder met participatie tot stand zijn gekomen en sommige bouwstenen zeer recent zijn opgeleverd, is het niet noodzakelijk om de bouwstenen eerst te verzamelen in een dergelijk document en te laten vaststellen.

Focus van de samenwerking; het waarover

Het doel van het participatieproces is een waardenverkenning samen met de samenleving. Dat wil zeggen dat er met elkaar gezocht wordt naar een antwoord op deze centrale vraag:

Wat zijn voor wijken of buurten de belangrijkste waarden, nu en in de toekomst? Of: Wat is er belangrijk voor een goed leven in de buurten/wijk van Zeist?

Het gaat hier om een gesprek waarin het delen van *verlangen* met elkaar centraal staat. Wat is ieders drijfveer om te wonen in een bepaalde buurt of wijk? Wat maakt het leuk om er te wonen? Bijvoorbeeld vanwege de behoefte dat zijn of haar kinderen kunnen opgroeien in een zuurstofrijke, rustige omgeving. Een gesprek op basis van verlangen is een wezenlijk andere insteek dan een gesprek op basis van *'belangen'*. Een belang, veel bomen en geen plaats voor de auto, legt namelijk niet bloot wat de onderliggende waarden zijn. Zolang het gesprek daarom draait, zullen de waarden waar het om gaat in het leven niet duidelijk worden. En dat is wel wat we nodig hebben voor de Zeister Omgevingsvisie.

Alle waarden die inwoners inbrengen in het proces, zijn welkom. Indien blijkt dat inwoners onderling geen gemeenschappelijke waarden delen door uiteenlopende verlangens, is dit in orde. De samenleving is immers divers samengesteld.

Waar gaat het niet over?

De Zeister Omgevingsvisie geeft op relatief abstract niveau aan hoe het zit met waarden/ambities per gebied op vele thema's en waarden/ambities die voor heel Zeist spelen (het *overzicht*), en welke ontwikkelingen er (gaan) spelen (het *inzicht*). Het zegt niets over de regelgeving die geldt bij de aanpassing van onze ruimte, want deze uitwerking vindt plaats in het Omgevingsplan. Dit plan is te vergelijken met het huidige bestemmingsplan. Dat plan is dan ook minder abstract en vereist vanzelfsprekend een ander type gesprek om met inwoners te voeren bij het opstellen ervan. Hiervoor is een apart proces in ontwikkeling.

Kader

De waarden, ambities en ontwikkelingen die op dit moment bekend en vastgesteld zijn door de raad en iets van doen hebben met de inrichting van onze ruimte vormt het kader voor het participatieproces. Dit zijn dus de bestaande bouwstenen die terugkomen in de waardenoriëntatie. Deze bouwstenen worden gedeeld in het participatieproces, zodat de samenleving dit ook weet.

Wijkvisies

Door in ieder geval de wijken Lyceumkwartier en Bosch en Duin zijn door hen genoemde wijkvisies opgesteld. De visies uit deze wijken geven een bron van informatie over de waarden die voor deze wijken belangrijk zijn bij de inrichting van de openbare ruimte. Precies deze waarden zoeken we ook in het participatieproces voor de visie. Beide wijken worden uitgenodigd om met deze waarden onder de arm deel te nemen aan het participatieproces.

Wat is de betekenis van de gesprekken?

De uitkomsten van het participatieproces, de waardenverkenning, zijn input voor het college van B&W en komen terecht in een voorstel van het college aan de raad. Daarnaast zijn de bestaande bouwstenen uit de waardenoriëntatie input. Door de hoeveelheid informatie die dan voorhanden zal zijn, kan er niet worden gegarandeerd dat alle input letterlijk overgenomen zal worden. Het voorstel wat het college aanbiedt aan de raad, heeft de vorm van het concept Zeister Omgevingsvisie.

Wijze van samenwerking; gedoseerd

Er zijn al veel waarden (en ambities en ontwikkelingen) vastgesteld, vaak in en met de samenleving tot stand gekomen. De meest recente input is bijvoorbeeld terug te vinden in het Toekomstboek van de tweede Maaltijd van Zeist. Het is dus niet nodig om een zeer uitgebreid participatieproces op te zetten voor de Zeister Omgevingsvisie. Daarom is het voorstel om een 'gedoseerd' participatieproces in te richten langs 3 sporen:

1. Een gezamenlijke ontmoeting, tot stand gekomen met hulp van een goede stakeholdersanalyse, met in ieder geval de volgende stakeholders uit de samenleving:
 - . Per buurt een afvaardiging, al dan niet in de vorm van buurt- en/of wijkvereniging
 - . Belangenverenigingen
 - . Een vertegenwoordiging van ondernemers
 - . Enkele welzijnsorganisaties
 - . Enkele sportverenigingen
2. Een uitgebreide sessie met de jongerenraad en waar mogelijk klasgenoten op school;
3. Online: stellingen over het leven in Zeist, nu en in de toekomst, via platform Om Zeist.

Stakeholders spoor 1

Het doel van het eerste spoor is om met zo veel mogelijk diverse mensen uit de Zeister samenleving op waardenverkenning te gaan. In een gezamenlijke, creatieve, speelse setting. De visie gaat over heel Zeist, en daarom zien we een gezamenlijke setting als een must. Omwille van het voorstel om een 'gedoseerde' wijze van participatieproces in te richten, worden er specifieke doelgroepen uitgenodigd. Groepen inwoners/ondernemers/organisaties die vele andere mensen vertegenwoordigen, van maatschappelijke betekenis zijn in onze samenleving en tevens niet snel zullen schrikken van het abstracte niveau van de visie of het type proces. Bij de selectie van 'stakeholders' wordt ook rekening gehouden met diverse leeftijden en culturele achtergrond. Zo hopen we ook een aantal jongeren te verleiden deel te nemen aan spoor 1. Specifiek voor deze doelgroep is ook spoor 2.

Ruimtevolk

Spoor 1 zal worden georganiseerd en begeleid door een externe, onafhankelijke partij. Dit zal de kennisorganisatie 'Ruimtevolk' zijn. Zij zijn ervaren in het begeleiden van participatieprocessen voor Omgevingsvisies, en de wijze waarop lijkt te passen bij hoe wij in Zeist ontmoeting en gesprek centraal stellen in onze manier van samenwerken. Concreet zorgt Ruimtevolk voor de juiste werkvormen benodigd voor een succesvolle waardenverkenning, alle voorbereidingen die daarbij komen kijken, ze begeleiden de gesprekken met de samenleving en werken de uitkomsten uit.

Iedere wijk op z'n tijd; een bewegende horizon!

Er wordt met behulp van een waardenoriëntatie, -verkenning en duiding gewerkt aan de eerste versie van de Zeister Omgevingsvisie. De visie heeft géén actualisatieplicht. Door de tijd heen kan de visie worden aangepast als in een bepaalde buurt/wijk of kern zich nieuwe ontwikkelingen voordoen. Wat dat betreft heeft de visie géén vaste stip op de horizon, maar de visie beweegt.

Communicatie

Het woord 'omgevingsvisie' is een vakterm. Het is voor de gemiddelde inwoner een lastig woord om te begrijpen als je niet in de materie zit. Daarom wordt in de communicatie naar inwoners toe, vooral bedoeld voor het 3e (digitale) spoor, niet gesproken over 'de Omgevingsvisie'. Er wordt gefocust op specifieke thema's of vragen als: hoe zie jij deze wijk graag voor jouw (klein)kinderen?

Planning

In het 3^e kwartaal van 2020 wordt de eerste versie van de Zeister Omgevingsvisie door het college aangeboden aan de raad. In de tussentijd dient er eerst nog een 'Ontwerpvisie' gemaakt te worden met daarbij een zesweeks verplichte inspraakperiode. Dit laatste staat gepland in het 2^e kwartaal van 2020. Dat betekent dat de participatie langs bovenstaande 3 sporen zullen plaatsvinden in het 1^e kwartaal van 2020. Uiteraard vinden tot die tijd ook nog gesprekken plaats met inwoners over grotendeels de inhoud van de Omgevingsvisie, echter via aanverwante projecten zoals op de vorige pagina aangegeven. De 3 sporen zullen in 3 weken tijd worden uitgevoerd.

Hieronder staat weergegeven wie wanneer en hoe aan zet is gedurende de stappen in dit participatieproces. Voor een overzicht van het hele proces om te komen tot de Zeister Omgevingsvisie wordt verwezen naar het procesvoorstel Omgevingswet.

**Dec. 2019
Jan. 2020**

Wie? Raadswerkgroep
Wat? Afstemmen voorstel
Participatieproces
Wanneer? 19 - 12 - 2019

Wie? College van B&W
Wat? Besluit voorstel
Participatieproces
Wanneer? 14 - 01 - 2020

Wie? Gemeenteraad
Wat? Ontvangst RIB over
participatieproces
Wanneer? 16 - 01 - 2020

**Jan. - Febr.
Mrt. - Apr.
2020**

Wie? Raadswerkgroep
Wat? Bepaalde mate van
betrokkenheid tijdens de 3
weken van participatie.
Wanneer? 23 - 01 - 2020

Wie? College van B&W
Wat? Bijpraatmoment
opbrengsten
participatieproces
Wanneer? April 2020

Wie? Gemeenteraad
Wat? Bijpraatmoment
opbrengsten
participatieproces
Wanneer? April 2020

Bijlage A Achtergrondinformatie Omgevingsvisie

Per 1 januari 2021 wordt de 'Omgevingswet' landelijk ingevoerd. Een wet die moet zorgen voor een versimpeling van aanpassingen in de openbare ruimte, meer samenhang tussen allerlei beleid en regelgeving, en uiteindelijk snellere besluitvorming. Zo is er landelijk gewerkt aan onder andere het terugbrengen van 26 wetten naar slechts 1 wet.

Een behoorlijke wijziging, met een behoorlijke impact voor gemeenten. De Omgevingswet schrijft namelijk voor dat iedere gemeente (maar ook iedere provincie) 3 acties moet ondernemen, zogeheten 'kerninstrumenten' moet opstellen:

1. Het maken van een Omgevingsvisie op alles wat maar te maken heeft met de openbare ruimte;
2. Het maken van een Omgevingsplan waarin alle juridische regelgeving staat;
3. Dit digitaal verwerken op een voorgeschreven wijze door het Rijk: 'Digitaal Stelsel Omgevingswet'.

Deze bijlage legt uit wat het eerste kerninstrument, een Omgevingsvisie voor Zeist, inhoudt.

Omgevingsvisie Zeist over 'onze Ruimte'

Wat vinden we in Zeist van waarde in onze openbare ruimte? Wat moet er behouden en/of beschermd worden? Wat zijn typische karakteristieken van bepaalde wijken en wat betekent dat voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen? Welke maatschappelijke opgaven in de fysieke ruimte komen op ons af? Wat zijn fysieke ontwikkelingen die we ambiëren? Hoe werken we samen?

Dit zijn vragen die beantwoord worden in dé visie van Zeist over onze ruimte: de Omgevingsvisie. Het is een visie die gaat over alles wat je praktisch hoort, ruikt, ziet en voelt in de openbare ruimte. Van cultureel erfgoed tot woningbouw, van omgevingsveiligheid tot mobiliteit, en van gezondheid, cultuur en sport tot alles in onze bodem aan watervoorzieningen en leidingen. Een visie die haar kracht dankt aan het *overzicht* en de *inzicht* tussen al die diverse thema's, waarden en ambities.

Vervanging van minimaal 5 andere visies

De Omgevingsvisie vervangt naar de letter van de wet in ieder geval vijf bestaande beleidsvisies:

1. De structuurvisie (gebaseerd op de Wet ruimtelijke ordening)
2. Het milieubeleidsplan (gebaseerd op de Wet milieubeheer)
3. Verkeer- en vervoerplannen (Mobiliteitsvisie) (gebaseerd op de Planwet verkeer- en vervoer)
4. Het waterplan (gebaseerd op de Waterwet)
5. De natuurvisie (gebaseerd op de Wet natuurbescherming).

In de praktijk kan het zo zijn dat meer beleidsvisies die toezien op de fysieke leefomgeving op kunnen gaan in de Omgevingsvisie. Het zoveel mogelijk opnemen van beleid in de Omgevingsvisie draagt bij aan meer samenhang en verbetert de inzichtelijkheid van het gemeentelijk beleid voor iedereen.

Een abstracte visie en vormvrij

Goed om te beseffen is dat de Omgevingsvisie abstract is. Dat wil zeggen: de visie gaat in op het *waarom* en het *wat*, maar niet op het *hoe*, *waar* of *wanneer*. Voorbeeld: als de visie op het gebied van mobiliteit in Zeist is dat er ruim baan gemaakt wordt voor de fiets, dan wordt dit beschreven. In de Omgevingsvisie is niet terug te vinden hoe dan ruim baan gemaakt wordt voor de fiets en op welke termijn. Daarvoor heb je aanvullend iets nodig en dat kan ook volgens de wet: dit heet een 'Omgevingsprogramma'. In feite een soort 4^e kerninstrument van de Omgevingswet.

Een programma vult de Omgevingsvisie aan. Het is in feite een plan van aanpak (dit is dus iets anders dan het Omgevingsplan!). Waar de visie abstract is, zorgt een programma voor duidelijkheid over hoe en waar er een bepaalde ambitie waargemaakt gaat worden. Dus de Omgevingsvisie mag dan wel beleidsvisies vervangen, maar dat is soms niet genoeg. Er is wel degelijk een Mobiliteitsvisie nodig die veel meer uitleg biedt dan de Omgevingsvisie zelf, alleen dat is dan een 'programma'.

Het staat je vrij als gemeente hoe je de visie wilt vormgeven; een notitie, piktochart, een plattegrond etc.

Planning

De Omgevingswet wordt op 1 januari 2021 van kracht. Het is de bedoeling dat op dat moment ook de Omgevingsvisie in Zeist klaarligt, en het liefst ook het Omgevingsplan én een digitale slag eroverheen. De visie per 1 januari 2021 is wel een '1.0' visie. Waarom?

Voor gemeenten geldt dat zij ná invoering van de wet nog 3 jaar (2024) speling hebben om te komen tot een omgevingsvisie (voor het Omgevingsplan geldt zelfs 8 jaar, tot 2029). Er is dus veel ruimte om de visie aan te scherpen waar nodig. Bijvoorbeeld doordat bepaald beleid nog niet in ontwikkeling is in Zeist ten tijde van het opstellen van de 1.0 versie, of simpelweg 'nieuwe wijsheid' zich aandient.

Geen actualisatieplicht

Je hebt als gemeente géén actualisatieplicht voor de Omgevingsvisie. Dat betekent dat ook ná 2024 de visie gewijzigd/aangevuld mag worden dankzij nieuwe wijsheid die wordt opgedaan of anderszins.

Besluitvorming en zélfbindend

Het is aan de gemeenteraad om de Omgevingsvisie vast te stellen eind 2020. Echter is het zo dat er wettelijk eerst een 'ontwerpvisie' moet worden opgesteld en ter inzage moet worden gelegd, vóórdat de Omgevingsvisie wordt vastgesteld. Deze ontwerpvisie dient te worden vastgesteld door het college.

De Omgevingsvisie is altijd zélfbindend. Het geldt alléén voor Zeist. Net als dat de Omgevingsvisie van de provincie alléén geldt voor de provincie.

NB. Er is wel een 'zorgvuldigheidsbeginsel' ingebouwd in de Omgevingswet voor de gemeentelijke Omgevingsvisie (GOVI) en Provinciale Omgevingsvisie (POVI). Dat wil zeggen; ondanks dat ieders visie zelfbindend is, is het verplicht om in de GOVI aan te geven dat kennis is genomen van de POVI en waar er tegenstrijdigheden blijken te zijn, moet dit worden geconstateerd/toegelicht worden.